

1979, 25. května – Sdělení VONS č. 111 „Pavel Büchler vězněn“ obsahující zprávu o případu Pavla Büchlera stíhaného pro pokus o spáchání trestného činu opuštění republiky a pro trestný čin padělání a pozměňování veřejné listiny a vyjádření VONS k § 109 tr. zák. o opuštění republiky.

Ve vazbě ve věznici MS č. 1 Praha 6 – Ruzyně je dvacetišestiletý Pavel Büchler, výtvarník. Je obviněn z pokusu trestného činu opuštění republiky (§ 109, odst. 1 tr. z.) a z trestného činu padělání a pozměňování veřejné listiny (§ 176 odst. 1 tr. z.). Hrozí mu trest odnětí svobody od 6 měsíců do 5 let. Pavel Büchler má s britskou státní příslušnicí Sylvii Soldanovou malé dítě. Dítě vychovává Sylvie Soldanová ve Velké Británii, kam chtěl odcestovat i Pavel Büchler. Jeho žádost o cestu však byla čs. úřady zamítnuta. (Pavel Büchler byl již dříve vyloučen ze studia Vysoké školy umělecko-průmyslové, údajně z politických důvodů.)¹ Dne 29. prosince 1978 se Pavel Büchler pokusil nastoupit do letadla v Budapešti a dostat se tak na Západ. Prokazoval se přitom falešným pasem; byl zadržen spolu s francouzskou občankou Marie-Christine Hálovou (manželkou Jiřího Hály, žijícího ve Francii). Marie-Christine Hálová byla později v Budapešti odsouzena k trestu odnětí svobody v trvání osmi měsíců, zatímco Pavel Büchler byl vydán čs. úřadům a je vyšetřován v ruzyňské věznici. Jeho obhájcem je JUDr. Milan Hulík z Advokátní poradny č. 9 v Praze. Matka Pavla Büchlera bydlí [v] Cukrovarnické ul. 55 v Praze 6.²

Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných zastává názor, že ustanovení podle § 109 tr. z. o opuštění republiky není v souladu s 2. a 3. odstavcem článku 12 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech. Podle těchto ustanovení paktu, která jsou závazná i pro čs. úřady, může každý opustit svou vlastní zemi a omezení tohoto práva musí stanovit zákon, přičemž takové omezení musí být „nutné k ochraně národní bezpečnosti, veřejného pořádku, veřejného zdraví nebo morálky nebo práv a svobod

druhých“. V případě P. Büchlera je navíc významná okolnost, že v opuštění země bylo administrativně a protiprávně bráněno a teprve poté se P. B. pokusil vycestovat na falešné doklady. Ve smyslu zmíněných ustanovení paktu spatřujeme v jeho jednání pouze správní přestupek a žádáme, aby československé úřady P. Büchlera propustily a umožnily mu odcestovat za jeho rodinou. Zákodárce žádáme, aby bylo přistoupeno k novelizaci ustanovení podle § 109 trestního zákona tak, aby odpovídalo paktu o občanských a politických právech nebo naopak, aby čs. stát podle čl. 29 paktu navrhl prostřednictvím generálního tajemníka OSN změnu čl. 12 paktu tak, aby znění tohoto článku odpovídalo ustanovení podle § 109 čs. trestního zákona.³

Informace o Chartě 77, r. 2, 1979, č. 8, s. 14.

POZNÁMKY

- ¹ Pavel Büchler byl vyloučen ze studia na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze rozhodnutím kárné komise této školy ze 30. 11. 1976. Rozhodnutí bylo odůvodněno Büchlerovým blíže nespecifikovaným chováním mimo školu, které nebylo „*v souladu s postavením studenta vysoké školy*“ a neplněním studijních povinností. Za Büchlerovým vyloučením stálo s největší pravděpodobností jeho nonkonformní chování, včetně kontaktů s disidenty. Důvodem měl být i Büchlerův dopis přítelkyni do Anglie, v němž se měl údajně o škole kriticky vyjádřit. Proti rozhodnutí kárné komise se Büchler neúspěšně odvolal k rektorovi Vysoké školy uměleckoprůmyslové v Praze, nápravu se se stejným výsledkem snažil zjednat i u Městské prokuratury v Praze a Generální prokuratury ČSR. Dokumentace k vyloučení P. Büchlera ze studia je uložena in: LP, Sb. VONS, inv. č. 46, sign. I/1, kart. 16. Po vyloučení ze studia se Büchler snažil o přijetí do Svazu výtvarných umělců, kde však byl odmítnut. V jeho oboru se mu nepodařilo najít zaměstnání, byl proto nucen pracovat bez zaměstnaneckého poměru.
- ² Büchler byl 28. 2. 1979 předán maďarskými úřady do Československa, kde byl okamžitě zadržen. Téhož dne zahájil vyšetřovatel odboru vyšetřování StB Správy SNB hl. m. Bratislavy a Západoslovenského kraje por. Otto Mravec jeho trestní stíhání pro pokus o trestný čin opuštění republiky. Usnesením krajského prokurátora v Bratislavě JUDr. Mikuláše Peleše z 2. 3. 1979 byla na Büchlera uvalena vazba. Büchler byl následně převezven

do vazební věznice v Praze-Ruzyni. Vazební lhůta byla přes jeho protesty několikrát prodloužena.

Usnesením vyšetřovatele odboru vyšetřování StB Správy SNB hl. m. Prahy a Středočeského kraje nstržm. Vratislava Boška ze 3. 5. 1979 bylo dále zahájeno Büchlerovo trestní stíhání pro trestný čin poškozování cizích práv podle § 209 odst. 1 tr. zák. Toto usnesení napadl 5. 5. 1979 Büchler s argumentací, že je v rozporu se zásadou speciality, která u extradičních trestných činů dovoluje stíhat jen pro trestný čin, pro který byl cizím státem k trestnímu stíhání vydán. Městský prokurátor v Praze (v zastoupení JUDr. Jaroslavem Adamcem) s ohledem na skutečnost, že maďarská strana doposud nebyla požádána o dodatečný souhlas s rozšířením Büchlerova trestního stíhání, usnesení vyšetřovatele nstržm. Vratislava Boška 11. 5. 1979 zrušil. Vyšetřovatel StB podal proti tomuto rozhodnutí námítku, kterou se zabývala Generální prokuratura ČSR. Ředitel jejího odboru dozoru v přípravném řízení trestním ve svém vyjádření k celému problému ze 6. 6. 1979 uvedl, že v daném případě se nejedná o extradiaci (československé orgány nepodaly žádost o vydání podle československo-maďarské smlouvy o úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních ze 13. 8. 1962), ale o právní institut převzetí trestního stíhání. Na ten se nevztahuje zásada, že pachatel může být stíhán jedině pro skutek, pro který byl vydán. Zpráva navrhovala posouzení možnosti rozšíření trestního stíhání P. Büchlera o trestný čin padělání a pozměňování veřejné listiny podle § 176 odst. 1 tr. zák. Usnesením vyšetřovatele odboru vyšetřování StB Správy SNB hl. m. Prahy a Středočeského kraje nstržm. Vratislava Boška z 21. 6. 1979 bylo skutečně Büchlerovo trestní stíhání pro tento trestný čin zahájeno, přičemž městský prokurátor v Praze tentokrát Büchlerovu stížnost na usnesení zamítl.

Senát Obvodního soudu pro Prahu 6 složený z předsedy Zdeňka Sováka a soudců Daniela Šroma a Jaroslava Pilarčíka odsoudil 30. 8. 1979 Pavla Büchlera pro pokus trestného činu opuštění republiky podle § 8 odst. 1 k § 109 odst. 2 tr. zák. a pro trestný čin padělání a pozměňování veřejné listiny podle § 176 odst. 1 tr. zák. k ročnímu nepodmíněnému trestu odnětí svobody se zařazením do I. nápravně výchovné skupiny a k propadnutí částky 140 francouzských franků a 90 centimů, kapesního adresáře a kapesního kalendáře. Proti rozsudku se Büchler odvolal, nicméně Městský soud v Praze toto odvolání 10. 10. 1979 zamítl. Výše citované dokumenty jsou uloženy in: ABS, vyšetřovací spis k případu Pavla Büchlera, sign. V 28353 MV; rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 6 ze 30. 8. 1979 je uložen též in: LP, Sb. VONS, inv. č. 46, sign. I/2d, kart. 16.

O Büchlerově osudu po zadržení v Maďarsku neměla jeho rodina dlouho žádné informace, neúspěšně se obracela i na československé úřady. K tomu i k celému případu viz text Büchlerovy matky Evy Büchlerové obsahující zprávu o životě jejího syna a žádost o pomoc, LP, Sb. VONS, inv. č. 46,

sign. IV/2, kart. 16, zprávu o případě P. Büchlera vypracovanou Jiřím Vlčkem, tamtéž, sign. IV/1, kart. 16, a dokument parmské skupiny italské sekce AI „Background of the Case Pavel Büchler“, tamtéž, sign. IV/4, kart. 16. Dále viz článek „Další rozsudek v Praze“ in: *Americké listy*, 1979, č. 37 (14. 9.), s. 2.

- ³ K problematice omezování svobody cestování v Československu a sankcích plynoucích z nedovoleného opuštění republiky viz dokument Charty 77 č. 24/79 uveřejněný 26. 3. 1979. CÍSAŘOVSKÁ, Blanka – PREČAN, Vilém (eds.): *CHARTA 77: Dokumenty 1977–1989*, sv. 1, Praha 2007, s. 225–240. Posléze byl vypracován dodatek obsahující analýzu § 109 tr. zák. o opuštění republiky, neboť tato problematika byla v původním dokumentu opominuta (uveřejněný 30. 3. 1980), viz CÍSAŘOVSKÁ – PREČAN (eds.): *CHARTA 77*, sv. 1, s. 318–322.